

Janina Piasecka

Krótki przewodnik bibliograficzny dla nauczyciela geografii

Zbieranie materiałów bibliograficznych potrzebnych do opracowań naukowych czy też zajęć zawodowych wymaga często dużego i żmudnego wysiłku. Aby przyjść z pomocą przy wyszukiwaniu literatury nauczycielom, korzystającym w swej pracy zawodowej z dorobku naukowego, a także nauczycielom pracującym naukowo zdala od dużych ośrodków bibliotecznych, podjęłam próbę opracowania krótkiego „przewodnika bibliograficznego” po najważniejszych polskich bibliografiach geografii i nauk pomocniczych. W opracowaniu niniejszym wzięłam pod uwagę tylko bibliografie wydane jako prace odrębne, pominęłam natomiast ze względu na bardzo duży materiał i trudności w jego odszukiwaniu bibliografie zawarte w różnych pracach monograficznych, które nieraz bardzo obficie podają literaturę odnoszącą się do opracowanych w danym dziele zagadnień. Bibliografia bibliografii obejmuje alfabetyczny spis ważniejszych bibliografii, w których geograf może znaleźć cały szereg pozycji wprowadzających go w literaturę poszukiwanego zagadnienia. Bibliografia poprzedzona jest krótkim przeglądem niektórych podanych w zestawieniu pozycji bibliograficznych ujętych według następujących zagadnień:

Bibliografie niegeograficzne: a) ogólne, b) specjalne.

Bibliografie geograficzne ogólne

Bibliografie kartograficzne

Bibliografie z zakresu geografii fizycznej

Bibliografie z zakresu geografii gospodarczo-społecznej

Bibliografie regionalne

Bibliografie metodyki geografii

Bibliografie turystyczne i krajoznawcze

Bibliografie autorskie

Bibliografie zawartości czasopism

Omówione pozycje bibliograficzne zawierają krótki opis treści, układu działów bibliograficznych, zakresu tematyki i okresu oraz ilości ujętych pozycji.

W szeregu bibliografii ogólnych niegeograficznych zawierających całość polskiego dorobku piśmienniczego, mamy rejestrowany także dorobek polskiej literatury geograficznej.

W retrospektywnej bibliografii K. E. Streicher'a [43], rejestrującej w układzie alfabetycznym i chronologicznym piśmiennictwo polskie od 1455 do końca XIX wieku, można znaleźć szereg pozycji geograficznych, głównie podręcznikarstwa geograficznego, literatury podróżniczej i geografii historycznej.

W okresie międzywojennym całość wydawniczą piśmiennictwa polskiego zestawiał w latach 1928 — 1939, na bieżąco w układzie alfabetycznym *Urzędowy Wykaz Druków* [142]. W tym wydawnictwie pomocą w odszukiwaniu pozycji geograficznych był załączony indeks rzeczowy. Po wojnie kontynuacją *Urzędowego Wykazu Druków* jest wydawany też na bieżąco, od 1946 roku *Przewodnik Bibliograficzny* [117]. Wydawnictwo to podaje pozycje bibliograficzne zestawione w 26 działach. Geografa może zainteresować między innymi dział XIII, XIIIa.

Od roku 1947 zaczęła wychodzić *Bibliografia Zawartości Czasopism* [30] o układzie rzeczowym takim samym, jak „*Przewodnik Bibliograficzny*”. Wydawnictwo to ułatwia wynajdywanie literatury geograficznej, bez przeszukiwania szeregu różnych czasopism, gdyż gromadzi tytuły prac wydawanych w innych periodykach.

Niektóre bibliografie specjalne posiadają także w swych zestawieniach literaturę geograficzną. Tu należy szczególnie zwrócić uwagę na *Bibliografię Historii Polski* L. Finkla [44], w której w dziale „*Geografia i Etnografia*” znajduje się 1437 pozycji bibliograficznych (nr poz. 9947 — 10999 i 31463 — 31846), zestawionych w następujące poddziały:

1. Geografia

A. Geografia powszechna

- a) Bibliografia. Czasopisma i towarzystwa geograficzne
- b) Historia geografii, stan nauki, encyklopedie
- c) Ważniejsze podręczniki, statystyka, geografia fizyczna i klimatologia
- d) Kartografia, ważniejsze atlasy

B. Geografia Polski

- a) Bibliografia czasopisma i towarzystwa, encyklopedie, przeglądy
- b) Geografia historyczna: podróże, opisy, podania
- c) Prowincje

- d) Geografia fizyczna: ziemia, góry, wody, klimat, świat, rośliny i zwierzęta
- e) Geografia polityczna: granice, statystyka, skorowidze
- f) Kartografia, atlasy, mapy

Bibliografia ta obejmuje dzieła zwarte i artykuły z czasopism do 1900 r. Zasięgiem terytorialnym obejmuje prócz Polski tereny sąsiednie i dalsze (Prusy Wschodnie, Litwę, Grody Czerwieńskie, Bukowinę). Przy niektórych pozycjach bibliograficznych zaznaczone są *petitem* recenzje. Do całości bibliografii sporządzony jest skorowidz osób i skorowidz miejscowości (nazwy geograficzne: gór, rzek, krajów, państw, miast itp.).

Z bibliografii przyrodniczych, w których znaleźć można pozycje bibliograficzne interesujące geografa, należy przypomnieć *Polską bibliografię przyrodniczą za rok 1879* wydaną przez D. M. Wąsowicza [150], gdzie w zestawieniu alfabetycznym są zebrane nienumerowane pozycje wydawnictw z zakresu geografii, geologii, fizyki, medycyny.

H. Arctowski wydał *Materiały do bibliografii prac naukowych polskich zebrane... dla Komitetu Bibliograficznego Towarzystwa Królewskiego Londyńskiego* [4]. Jest to numerowana bibliografia nauk przyrodniczych z geografią włącznie, o układzie alfabetycznym i chronologicznym. W latach 1902 — 1952 wydała Polska Akademia Umiejętności [60] w 21 tomach za okres 1901 — 1949, (z luką zestawu bibliograficznego za lata 1935 — 1945 bibliografię wydziału matematyczno-przyrodniczego pod zmienionymi tytułami: do tomu 6 *Katalog Polskiej Literatury Matematyczno-Przyrodniczej*, od tomu 7 — *Katalog Literatury Naukowej Polskiej wydawany przez Komisję Bibliograficzną Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Akademii Umiejętności w Krakowie*, od tomu 15 — *Katalog Literatury Matematyczno-Przyrodniczej Polskiej wydawany przez Polską Akademię Umiejętności*. W bibliografii tej pod literą J lub I podawany był alfabetyczny dorobek geograficzny od kilku pozycji rocznie (T. 1—12 poz., t. 2—10 poz., t. 3—8 poz.), do kilkuset (t. 17—300 poz., t. 18—463 poz., t. 19—345 poz., t. 21—660 poz.). Całość bibliografii geograficznej obejmuje 2153 pozycje. Początkowo (t. 1—14) zakres bibliografii obejmował tylko geografię fizyczną i matematyczną, od tomu 15 rozszerzono bibliografię o inne zagadnienia geograficzne. Dopiero w tomie 21 bibliografię geograficzną ujęto w następujące działy:

- I. Morfologia
- II. Geografia regionalna
- III. Geografia społeczno-gospodarcza
- IV. Mapy i opracowania kartograficzne
- V. Przewodniki — podróże
- VI. Podręczniki

Ponieważ szereg prac geografów (Romera, Sawickiego) wy-

mienia się w innych działach geografii, należy przy wyszukiwaniu literatury korzystać z wykazu autorów załączonych do każdego tomu.

Wykaz prac z działu nauk matematyczno-przyrodniczych wykonanych w Polsce w okresie okupacji niemieckiej w latach 1939 — 1945 [159] w dziale „Geografia” podaje 18 prac geografów polskich, wykonanych podczas okupacji, a nie publikowanych lub zniszczonych podczas wojny, z krótkim strzeszczeniem w języku angielskim lub francuskim.

Pierwszą próbą podania bibliografii fizjografii ziem polskich jest praca J. Majera [81]. Autor uwzględnia 8 głównych działów:

- I. Wiadomości o pismach, zbiorach i przedsięwzięciach w przedmiocie wyjaśnienia fizjografii krajów polskich
- II. Wiadomości fizyczne treści mieszanej
- III. Położenie, kształt powierzchni, góry i wody
- IV. Meteorologia
- V. Geognozja
- VI. Flora
- VII. Fauna
- VIII. Balneologia

W działach tych i poddziałach podaje 1280 kolejno numerowanych pozycji bibliograficznych 445 autorów polskich i obcych. Niektóre pozycje są adnotowane; do bibliografii dołączono spis miejscowości, do których odnoszą się omówione prace.

Pierwszą polską bibliografią geograficzną jest bibliografia wydawana systematycznie przez E. Romera [122] za okres 1891 do 1905 — w latach 1898 — 1906 pt. *Spis prac odnoszących się do fizjografii ziem polskich*, a następnie przez W. Pokornego [105] za okres 1906 do 1912 w latach 1907, 1911 i 1916. Bibliografia ta bardzo dobrze informowała o postępach prac geograficznych, dzięki odpowiedniemu doborowi pozycji bibliograficznych i przejrzystemu układowi działowemu. Układ ten zrazu składał się z 7 działów, ale stopniowo z biegiem narastania materiału bibliograficznego został rozszerzony — wprowadzono w nim szereg poddziałów i ostatnia jego redakcja przedstawia się następująco:

- I. Bibliografia. Historia nauk. Bibliografia ogólna i fachowa
- II. Geografia
  - A. Geografia ogólna
    - a) Ogólna
    - b) Zdjęcia topograficzne
    - c) Morfologia
    - d) Monografie geograficzne
    - e) Przewodniki. Miejsca kąpielowe
    - f) Turystyka

- B. Geofizyka
  - C. Nazwy geograficzne
  - D. Geografia historyczna
  - E. Przewodniki. Miejscowości kąpielowe
  - F. Karty geograficzne. Widoki
- III. Meteorologia i klimatologia
- IV. Hydrografia
- a) Woda gruntowa. Studnie. Moczary
  - b) Rzeki
  - c) Jeziora
  - d) Morza
- V. Geologia
- A. Geologia ogólna
    - a) Zdjęcia geologiczne
    - b) Tektonika
    - c) Petrografia i geologia gleby
  - B. Dyluwium
  - C. Starsze formacje
  - D. Geologia górnicza
  - E. Statystyka górnicza
  - F. Karty geologiczne
- VI. Flora
- A. Geograficzne rozmieszczenie. Systematyka
  - B. Formacje roślinne
  - C. Fenologia
  - D. Rolnictwo i leśnictwo
- VII. Fauna
- A. Geograficzne rozmieszczenie
  - B. Rybołówstwo, hodowla bydła i łowiectwo
- VIII. Człowiek
- A. Przemysł, handel, komunikacja
  - B. Etnografia
  - C. Archeologia i antropologia

W układzie działowym następuje układ alfabetyczny, a w nim chronologiczny. Przy każdym dziale autorzy zastosowali odsyłacze. W opracowaniu tej bibliografii wykorzystywano w jednym roczniku około 100 tytułów czasopism (40 — 50 polskich, 60 zagranicznych). E. R o m e r za okres 15 lat podał 11 433 pozycji bibliograficznych, a W. P o k o r n y za okres 7 lat 7215 pozycji bibliograficznych.

W okresie międzywojennym wydawano bibliografię geograficzną w odcinkach jako dodatek do „Wiomości Geograficznych” za lata 1928

— 1935, następnie wyodrębnił ją i wydał W. Ormicki w trzech częściach za lata 1928 — 1933, 1934 i 1935 [98]. Bibliografia ta bardzo szeroko ujmuje zakres literatury geograficznej i podaje materiał naukowy w takim układzie działowym:

Ogólne

Geografia regionalna, przewodniki i krajoznawstwo

Kartografia, geodezja, geofizyka

Morfologia i geologia

Klimatologia i meteorologia

Hydrografia

Biogeografia

Osadnictwo, prehistoria, etnografia

Demografia i antropologia

Polskie problemy migracyjne i kolonialne

Życie gospodarcze

Geografia wojskowa, komunikacji i polityczna

Geografia historyczna, historia geografii i toponomastyka

Metodyka geografii

Podręczniki

Obca literatura o Polsce

Polska literatura o krajach obcych

Różne

Trzy ostatnie działy w bibliografii za 1934 rok zostały zniesione i włączone do odnośnych działów. Tak więc każdy dział np. hydrografia ma zestawiony materiał bibliograficzny w poddziałach:

A. Literatura polska o Polsce

1. Bibliografia

2. Metodologia

3. Dzieła, rozprawy, artykuły

B. Literatura polska o krajach obcych

C. Literatura zagraniczna o Polsce

D. Różne

Pozycje bibliograficzne są nienumerowane, ułożone w poszczególnych działach alfabetycznych. Do bibliografii dołączony jest skorowidz wykorzystanych czasopism i wydawnictw oraz skorowidz autorski.

W przeciwieństwie do bibliografii Ormickiego, St. Lenczewicz [75] wydawał w latach 1925 — 1933 w „Przeglądzie Geograficznym”, co roku bardzo selektywnie dobraną literaturę geograficzną, głównie wydawnictwa zwarte, dołączając do tego osobno wydawnictwa ciągle będące w posiadaniu Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Okres powojenny przynosi większe zainteresowanie i rozwój bibliografii geograficznej. Instytut Geografii Polskiej Akademii Nauk wydał

już trzy tomy bibliografii polskiej za okres 1945 — 1951, 1952 — 1953 i 1954 [76, 77, 78], podając 5 322 pozycje bibliograficzne, numerowane w każdym tomie odrębnie. Tytuły prac podane są alfabetycznie i chronologicznie w następujących działach:

Część ogólna

Zagadnienia ogólne, metodologiczne
Historia geografii
Życie geograficzne
Wyprawy badawcze i odkrywcze
Bibliografie
Statystyki i słowniki geograficzne
Nazewnictwo i toponomastyka
Metodyka geografii i podręczniki dla szkół wyższych
Metodyka nauczania geografii i podręczniki szkolne
Geografia astronomiczna
Kartografia, kartometria, grafika statystyczna
Mapy i atlasy
Geografia fizyczna
Geomorfologia
Hydrografia i oceanografia
Klimatologia
Geografia gleb
Biogeografia
Geografia historyczna
Geografia ekonomiczna
Geografia zaludnienia i osadnictwa
Geografia przemysłu i surowców mineralnych
Geografia rolnictwa, leśnictwa, rybactwa
Geografia komunikacji
Regionalizacja i podział administracyjny
Popularyzacja geografii. Krajoznawstwo

Część regionalna

Świat i jego części
Oceany i morza
Europa i jej części
ZSRR
Azja i jej części
Afryka
Ameryka Północna

Ameryka Łacińska (Środkowa i Południowa)

Australia i Oceania

Arktyka i Antarktyka

Polska i jej części

Karpaty i kotliny podkarpackie

Sudety

Wyżyny

Niż polski

Województwo białostockie (i następne w układzie alfabetycznym)

Do każdego tomu dołączono spis wykorzystanych wydawnictw ciągłych oraz skorowidz autorski z odsyłaczami. Polska Akademia Nauk, Ośrodek Bibliografii i Dokumentacji Naukowej wydaje także bibliografię geograficzną, analityczną [107]. Dotychczas wyszły dwa zeszyty obejmujące 468 pozycji bibliograficznych, adnotowanych, dobranych bardzo selektywnie i ujętych w działu:

Zagadnienia ogólne

Historia geografii

Życie geograficzne

Biogeografia

Nazewnictwo

Kartografia

    Zagadnienia ogólne

    Atlasy i mapy

Geografia fizyczna

Fizjografia urbanistyczna

Geomorfologia

Klimatologia

Hydrografia

Biogeografia i geografia gleb

Geografia historyczna

Geografia ekonomiczna

    Zagadnienia ogólne

    Geografia przemysłu

    Geografia zaludnienia

    Geografia miast i osiedli

    Geografia rolnictwa

Geografia regionalna

    Świat

    Europa

    Polska

    Inne kraje europejskie

ZSRR

Azja

Afryka

Ameryka Północna i Ameryka Łacińska

Arktyka i Antarktyka

Do bibliografii dołączony jest wykaz tytułów czasopism oraz skorowidz autorów z odsyłaczami cytowanymi w zestawieniu bibliograficznym.

Prócz bibliografii omawiających całość zagadnień związanych z geografią mamy cały szereg bibliografii dotyczących poszczególnych jej działów, które omówię poniżej.

Czasopismo „Polski Przegląd Kartograficzny” [111] w latach 1923 do 1934 opracowało tylko jeden dział bibliografii geograficznej, a to produkcję kartograficzną, podając w tym okresie 853 adnotowanych pozycji bibliograficznych. Jest to bibliografia bieżąca, rejestrująca nowości wydawnictw kartograficznych polskich i obcych, zestawionych w działły, ustalonych zależnie od nagromadzonych pozycji bibliograficznych, np. (t. 6).

I. Mapy przeglądowe

a) Polska

b) Europa i kraje europejskie

c) Świat i kraje pozaeuropejskie

II. Mapy topograficzne

a) Polska

III. Mapy komunikacyjne

IV. Mapy gospodarcze

V. Mapy ludnościowe

VI. Mapy historyczne

VII. Mapy geologiczne

VIII. Atlasy

a) powszechne

b) szkolne

c) gospodarcze i statystyczne

d) historyczne

e) konturowe

Z okresu międzywojennego do retrospektywnych opracowań bibliografii kartograficznych należy wydana w 4 odcinkach przez B. Olszewicza [94] kartografia polska wieku XV — XVIII. Całość bibliografii obejmuje 271 kartograficznych pozycji bibliograficznych z dokładnym opisem bibliograficznym, literaturą, wydanymi reprodukcjami itp. W résumé załączony jest chronologiczny zestaw opisanych pozycji.

Poza tym w literaturze bibliograficznej pojawiły się tzw. katalogi — bibliografii wydawnictw kartograficznych różnych zbiorów bibliotecznych.

Do najstarszej bibliografii katalogu należy zaliczyć wydaną w 1846 roku przez E. Rastawieckiego *Mappografię dawnej Polski* [118]; jest to spis 424 dzieł kartograficznych, niektórych odnotowanych, zestawionych w 11 działach regionalnych i rzeczowych.

Podobny charakter katalogu bibliografii ma praca E. Calliera [37]. Jest to spis map geograficznych zbiorów Towarzystwa Nauk w Poznaniu. Autor podaje 598 pozycji kartograficznych w układzie chronologicznym (dział „Polska od XVI wieku do 1883 roku”) i w układzie regionalnym oraz alfabetycznym mapy różnych części Polski i krajów obcych.

Ponieważ dużo polskich produkcji kartograficznych znajdowało się poza granicami Polski L. Sawicki zapoczątkował ich inwentaryzację wydając *Przyczynki do bibliografii kartograficznej Ziemi Polskich* [123]. Pierwszy zeszyt tego wydania to bibliografia-inwentarz „poloników” — archiwaliów geograficznych, znajdujących się w Archiwum Wojennym w Wiedniu. Autor zestawił w zbiorach Archiwum 2488 pozycji kartograficznych i 600 rękopisów odnoszących się do ziem polskich. W zestawieniu bibliograficznym autor zastosował układ regionalny, rzeczowy, chronologiczny i według wielkości podziałki.

H. Piskorska [103] opracowała zbiory kartograficzne archiwum miasta Torunia głównie z okresu XVIII—XIX wieku, podając je w układzie rzeczowo alfabetycznym:

Dział obcy

Dział polski

Dział toruński — najszerzej ujęty

Autorka podała w swej pracy 928 pozycji bibliograficznych.

Katalog zbiorów kartograficznych Uniwersytetu Wileńskiego opracował M. Dzikowski [42]. Autor podał 724 pozycji bibliograficznych w układzie chronologicznym od 1518 roku do 1939. Do bibliografii dołączone są indeksy przedmiotowe atlasów i map, indeks osobowy i anonimowy.

Bibliografia Geologiczna [12], Wydawnictwo Polskiego Towarzystwa Geologicznego, jest dobrze reprezentowana w literaturze naukowej. Bibliografia ta wydawana w latach 1922 — 1957 za okres 1914 do 1954 w 27 numerach systematycznie i na bieżąco rejestruje nowości geologiczne. Dziewiętnaście pierwszych numerów, obejmujących wydawnictwa z 1914 — 1944 roku, opracowała R. Danysz-Fleszarowa, numery 20—26 z 1945—1953 roku C. Wardęska. Ostatni numer, 27, obejmujący wydawnictwa za okres 1945—1953 opracowali K. Z. Bukowski i M. W. Bukowska. Bibliografia geologiczna rejestruje rozprawy naukowe autorów polskich i obcych z geologii, mineralogii, kartografii geologicznej, petrografii, paleontologii, hydrologii, morfologii, dotyczących ziem polskich.

Całość bibliografii zawiera ponad 6 tysięcy pozycji bibliograficznych numerowanych w każdym roczniku odrębnie. Układ bibliografii jest chronologiczny, a w nim alfabetyczny. W numerze 27 wprowadzili autorzy po raz pierwszy indeks około 2 tys. haseł, ułożonych alfabetycznie w odpowiednie działy i poddziały z odsyłaczami do układu chronologicznego. Ułatwia to wyszukiwanie literatury dla poszczególnych zagadnień.

Bibliografię geologiczną, ale w nieco odmiennej formie, wydaje od 1955 r. Polska Akademia Nauk, Ośrodek Bibliografii i Dokumentacji Naukowej pt. *Polska Bibliografia Analityczna. Geologia* [108]. W latach 1955 — 1957 wyszły cztery zeszyty obejmujące 405 adnotowanych pozycji bibliograficznych dobranych bardzo selektywnie i ujętych w następujących działach:

- Dział ogólny
- Stratygrafia
- Geologia regionalna
- Paleozoologia
- Paleobotanika
- Petrografia, mineralogia i geochemia
- Geomorfologia i geologia czwartorzędu
- Inne dyscypliny pokrewne.

Z bibliografii geologicznych ubiegłego stulecia należy wspomnieć *Spis bibliograficzny dzieł i artykułów dotyczących geologii Królestwa Polskiego, Galicji i krajów przyległych*, opracowany przez J. Siemiradzkiego i E. Dunikowskiego [125]. Bibliografia ta obejmuje 607 pozycji za okres 1821—1891. Wykorzystana jest w niej literatura polska, niemiecka austriacka i częściowo rosyjska. Bibliografia ma układ alfabetyczny, a w nim chronologiczny. Dla lepszej orientacji w podanym materiale autorzy podali też układ regionalny.

- a) Królestwo Polskie wraz z W. Ks. Krakowskim
- b) Śląsk
- c) Galicja Wschodnia i Podole
- e) Wołyń i Ukraina
- f) Litwa i Żmudź
- g) Prusy i Ks. Poznańskie
- h) Karpaty
- i) Tatry i Pieniny

Do każdego działu autorzy zastosowali odsyłacze liczbowe do podanych w zestawieniu prac.

Uzupełnieniem i rozszerzeniem powyższej pracy jest wydana przez L. Lewińskiego *Dopełnienie do Spisu bibliograficznego dzieł i artykułów dotyczących geologii Królestwa Polskiego, Galicji i Kraiów przyległych* [79]. Autor podaje 394 pozycje bibliograficznych opuszczonych

w poprzednio podanej bibliografii lub błędnie zarejestrowanych. Do bibliografii jest dołączony spis autorski z odsyłaczami oraz układ regionalny. W układzie regionalnym autor zastosował inny podział niż J. Siemiradzki i E. Dunikowski, a mianowicie:

- a) Królestwo Polskie
- b) Litwa i Żmudź
- c) Wołyń i Podole
- d) Galicja (wyjąwszy Karpaty)
- e) Karpaty i Tatry
- f) Śląsk i Prusy.

R. Z u b e r [169] zestawił w układzie chronologicznym bibliografię geologiczną utworów karpaccich, podając tylko ważniejsze prace z obszaru Galicji od 1861 do 1899 roku. Pozycje bibliograficzne podane są bez numeracji.

Mówiąc o bibliografii Karpat należy wspomnieć o wydanej przez J. P i r o ż e k *Bibliografii geologiczno-gleboznawczej Tatr 1639—1953* [100]. Bibliografia ta, ujęta w 22 działy, zawiera ponad 1300 pozycji nie-numerowanych. Do bibliografii dołączony jest alfabetyczny wykaz prac autorskich, prac anonimowych i wykaz wydawnictw wykorzystanych w tym opracowaniu. Autorka dodawała prace polskie i zagraniczne drukowane w czasopiśmie lub wydane jako dzieła zwarte. Zakres materiału jest bardzo obszerny, obejmuje tak prace naukowe, jak i prace popularno-naukowe.

Do bibliografii rejestrujących kartografię geologiczną Polski należy zaliczyć prace M. S o k o ł o w s k i e j *Bibliografia kartografii geologii Polski* [128] i pracę zbiorową *Bibliografia i rejestr map oraz materiałów kartograficznych z zakresu geologii Polski wiek XIX i XX*. [16]. Bibliografia pierwsza [128] obejmuje mapy Polski geologiczne zakryte i odkryte, szczegółowe i przeglądowe, glebowe, geomorfologiczne wydane w ostatnich 70 latach (1870—1950). Mapy zestawione są w układzie przyjętym dla Przeglądowej Mapy Geologicznej Polski 1 : 300 tys., tj. w układzie pasowym, z symbolami i nazwami arkuszy. Ma więc 28 poddziałów, odpowiadających poszczególnym arkuszom 1 : 300 tys., ujętych pod jednym działem I — Mapy wydawnictw seryjnych. Numeracja pozycji bibliograficznych w każdym poddziale jest odrębna, cały I dział zawiera 992 pozycje, dział II — Mapy regionalne i ogólne obejmuje 29 pozycji bibliograficznych. W zestawieniu ilościowym zaznacza się przewaga pozycji bibliograficznych z terenów zachodnich i odzyskanych np. arkusz Poznań ma 111 pozycji, Szczecin 82, Olsztyn 66, a Kraków 69. Mało natomiast pozycji bibliograficznych posiadają tereny wschodnie i południowe np. arkusz Przemyśl, Nowy Sącz, Zamość, Białystok, Biała Podlaska

po jednej pozycji. Bibliografia i rejestr map oraz materiałów kartograficznych z zakresu geologii Polski, wiek XIX i XX obejmuje swym zakresem:

I. Mapy wydawnictw arkuszowych za lata 1844—1955 w opracowaniu M. Sokołowskiej, ujęte w 1224 pozycje bibliograficzne;

II. Mapy w publikacjach periodycznych i książkach z lat 1815 do 1954 w opracowaniu I. Gałęckiej i M. Sokołowskiej, ujęte w 2422 pozycje bibliograficzne;

III. Mapy i materiały rękopiśmienne zebrane w Archiwach Centralnego Urzędu Geologii według stanu na dzień 1. I. 1955 r., w opracowaniu A. Kalniet — mapy geologiczne i Z. Kaczkowskiej — materiały geofizyczne, ujęte w 3665 pozycji bibliograficznych.

Ogółem bibliografia zawiera 7311 pozycji numerowanych. Cały materiał bibliograficzny zestawiony jest w następujących działach:

1. Mapy geologiczne, strukturalne, tektoniczne, geomorfologiczne, morfologiczne, glebowe, paleograficzne
2. Mapy surowcowo-złóżowe
3. Mapy hydrogeologiczne
4. Mapy geolo-inżynierskie
5. Mapy geofizyczne.

Za dalszy podział układu przyjęto podziałkę mapy. Podane w zestawieniu bibliograficznym mapy w zależności od swej podziałki zostały naniesione na skorowidzach map.

Prace z zagadnień dyluwialnych w Polsce zarejestrowane są w 5 bibliografiach. A. Zglinicka [165] w pierwszej części swej bibliografii omawia prace dotyczące dyluwium niżowego w Polsce (wydane w okresie 1918—1928) według następujących zagadnień:

Zagadnienie ilości zlodowaceń w Polsce

Linia zasięgu starszego zlodowacenia

Linia zasięgu młodszego zlodowacenia

Linia postoju lodowca w czasie jego recesji

Linia zasięgu najmłodszego zlodowacenia w Polsce

Zagadnienie stosunku zlodowaceń polskich do zlodowaceń obszarów sąsiednich.

W drugiej części swej pracy autorka podaje w układzie chronologicznym 263 numerowanych pozycji bibliograficznych i 40 map. Do bibliografii dołączony jest alfabetyczny spis 75 autorów cytowanych prac oraz 2 mapy „Przegląd map poświęcony dyluwium niżowemu w Polsce” i „Mapa zasięgów zlodowaceń”, cytowanych w pracy autorów. Czytelnik znajdzie też szereg pozycji bibliograficznych autorów obcych, na których autorka powołuje się w tekście swej pracy.

Na podstawie zebranej polskiej literatury dyluwialnej za okres

1930—1948 A. K o w a l s k a [67] rozpatruje takie zagadnienia, jak niektóre metody badań dyluwialnych w Polsce, ilość zlodowaceń niżowych, zasięgi zlodowaceń.

Omówiona w tekście literatura zestawiona jest alfabetycznie w ilości 676 pozycji bibliograficznych. Do bibliografii dołączone jest zestawienie chronologiczne podanych prac według autorów z odsyłaczami oraz zestawienie literatury według krain geograficznych Polski:

Pomorze

Mazury

Wileńszczyzna

Wielkopolska i Kujawy

Mazowsze i Podlasie

Polesie

Śląsk

Wyżyna Małopolska

Wyżyna Lubelska i Roztocze

Wołyń

Podole

Sudety

Nizina Podkarpacka

Karpaty i Podkarpacie

Tatry.

W pracy tej znajduje się także spis 201 map z odsyłaczami i wykaz 180 nazwisk autorów cytowanych w zestawieniu bibliograficznym.

J. G ł o d e k [50] i C. W a r d e s k a [146] wydali bibliografię polskich prac z zakresu badań czwartorzędu za okres 1900—1950. J. G ł o d e k [50] podał historyczny przegląd ważniejszych pozycji bibliografii czwartorzędu według zagadnień:

Stratygrafia

Tektonika i glacitektonika

Podłoże podczwartorzędowe

Paleozoologia

Paleobotanika

Badania petrograficzne

Badania morfologiczne (i podziały)

Klimatologia

Archeologia

Hydrologia

Badania gleboznawcze

Badania surowcowe

Badania regionalne

Kartografia

C. Wardęska [146] natomiast zestawiała alfabetycznie 1358 numerowanych pozycji bibliograficznych dotyczących dyluwium Polski.

Rozszerzeniem powyższych dwu prac jest wydana przez J. Głodką i C. Wardęską [51] *Bibliografia czwartorzędu Polski w literaturze obcej*. Autorzy podali w układzie chronologicznym 1489 tytułów prac 443 autorów obcych, wydawanych w okresie 1850 do 1950 roku. Znajdzie tutaj czytelnik bogato podaną literaturę z obszaru ziem odzyskanych głównie w języku niemieckim.

Do bibliografii omawiających zagadnienie hydrologii i hydrografii należy wydana od 1936 roku *Bibliografia hydrologiczna* [15] Polska bibliografia hydrologiczna wchodzi jako zeszyt „Polska” w skład bibliografii Międzynarodowej Rady Unii Naukowej, Międzynarodowej Unii Geodezyjno-Geofizycznej, Międzynarodowej Asocjacji Hydrologii Naukowej. Ogólne ujęcie tej bibliografii jest regionalne. Poszczególne państwo, każde z osobna, opracowuje bibliograficznie swój dorobek naukowy. Materiał bibliograficzny ułożony jest w 9 działów:

- I. Hydrometeorologia
- II. Wody płynące
- III. Jeziora i bagna
- IV. Lodowce
- V. Wody podziemne i źródłowe
- VI. Bilans wodny
- VII. Zestawienie różnych działów wiedzy do hydrologii
- VIII. Prace o treści ogólnej
- IX. Varia.

W poszczególnych działach zestawione są jeszcze poddziały. Pozycje w bibliografii są nienumerowane. Każdy rocznik zawiera spis cytowanych czasopism i wydawnictw i spis omawianych autorów.

Na bieżąco rejestrowana jest bibliografia hydrograficzna i meteorologiczna w „Przeglądzie Meteorologicznym i Hydrograficznym” [1]. Od 1957 r. wychodzi *Przegląd Dokumentacyjny Hydrologii i Meteorologii* [116]. Rejestruje on pozycje bibliograficzne, przeważnie z obcej literatury, z krótką analizą dokumentacji. Układ bibliografii przyjęto według klasyfikacji dziesiętnej. Prace bibliograficzne są numerowane, zeszyt 1 zawiera 119, a 2 zeszyt 124 pozycje.

Z bibliografii z zakresu zagadnień klimatycznych na uwagę zasługuje praca H. Arctowskiego [3] wydana w języku angielskim w 1938 r. przez Międzynarodową Geograficzną Unię. Nie jest to wprawdzie bibliografia prac polskich i o Polsce, ale o niej wspominać, gdyż jest opracowana przez Polaka. Zasięg tej pracy i pojemność, 5153 pozy-

cji bibliograficznych, ujętych w 209 działach, ułożonych alfabetycznie, zapewne przysporzy zainteresowanym wiele materiału naukowego.

Literaturę, odnoszącą się do geografii gleb, można odnaleźć w kilku bibliografiach gleboznawczych. W roku 1910 wydał S. Miklaszewski [84] *Spis bibliograficzny rozpraw, dzieł i artykułów dotyczących gleboznawstwa w ziem polskich*. Autor podaje 105 pozycji bibliograficznych zestawionych chronologicznie od roku 1848 do 1909. Do bibliografii dołączony jest też spis autorów omawianych prac. Geograf znajdzie w tej bibliografii tytuły prac dotyczących m. in. erozji gleb, rejonizacji gleb, typów gleb.

M. Górski [53] w swej pracy kreśli krótką historię gleboznawstwa w Polsce z podaniem bibliografii ważniejszych prac gleboznawczych z okresu 1919—1927 roku, ułożonych chronologicznie.

M. Strzemski wydał 3 bibliografie gleboznawcze [136, 137, 138]. *Bibliografia gleboznawstwa polskiego* [137] podaje przegląd publikacji z zakresu gleboznawstwa w ujęciu historycznym, od XVI wieku do 1950 roku. Do 1800 roku pozycje bibliograficzne zgrupowane są stuleciami, prace XIX wieku dziesięcioleściami, a XX wieku pojedynczymi latami. W układzie chronologicznym autor zastosował układ alfabetyczny. Całość pracy obejmuje 1152 pozycje bibliograficzne. Do bibliografii dołączony jest z odsyłaczami skorowidz alfabetyczny autorów oraz skorowidz rzeczowy, obejmujący 11 działów:

1. Gleboznawcze prace podręcznikowe
2. Podręczniki różne, obejmujące m. in. gleboznawstwo
3. Różne drobne prace treści ogólnogleboznawczej
4. Chemia, fizyko-chemia i mineralogia gleby oraz skał ważnych z gleboznawczego punktu widzenia
5. Fizyka gleby
6. Geologia gleby
7. Ogólna geneza i ogólna systematyka gleby
- 7a. Geneza, systematyka, geografia i kartografia gleb. Opracowania monograficzne i kartograficzne odnoszące się specjalnie do poszczególnych obszarów
- 7b. Monografia gleboznawcza i mapy gospodarstw rolnych i zakładów doświadczalnych
- 7c. Prace różne odnoszące się głównie lub wyłącznie do utworów organicznych
- 7d. Kartografia gleb ogólna (zasady) i ogólna metodyka terenowych badań gleboznawczych
8. Erozja gleb
9. Bonitacja i klasyfikacja bonitacyjna gleb

10. Historia gleboznawcza i zakresy pokrewne
11. Prace drobne, różne głównie z dziedzin opierających się na gleboznawstwie.

Do bibliografii dołączony jest spis wykorzystanych czasopism i wydawnictw ciągłych w ilości 166 tytułów.

Zaszeregowanie bibliografii z zakresu geografii gospodarczo-społecznej do pewnych wspólnych działów nie jest łatwym zagadnieniem, dlatego czytelnik spotka się tu z pewnymi niekonsekwencjami, a zgrupowanie wspólne szeregu bibliografii potraktowano tylko jako orientację ogólną w zebranych materiale.

Tuż przed samą wojną światową, w roku 1939, zostało zapoczątkowane wydawnictwo *Bibliografia gospodarcza artykułów w pismach periodycznych* [13], które w układzie rzeczowym, podawało na bieżąco nowości wydawnictw ciągłych.

W okresie powojennym od 1946 roku wychodzi *Przegląd Bibliograficzny Piśmiennictwa Ekonomicznego* [115]. Jest to na bieżąco wydawana, numerowana i adnotowana bibliografia ekonomicznych prac polskich i w wyborze ZSRR, krajów demokracji ludowej i kapitalistycznych, ułożona działowo:

- I. Zagadnienie ogólne nauk społecznych. Marksizm-leninizm
- II. Ekonomia polityczna
- III. Polityka gospodarcza. Planowanie gospodarki narodowej
- IV. Historia społeczno-gospodarcza
- V. Gospodarka światowa. Geografia gospodarcza
- VI. Prawo
- VII. Statystyka. Demografia
- VIII. Rachunkowość
- IX. Finanse
- X. Praca. Zagadnienia socjalne
- XI. Przedsiębiorstwo — ekonomika i organizacja
- XII. Przemysł
- XIII. Rolnictwo i leśnictwo
- XIV. Transport
- XV. Handel wewnętrzny i zagraniczny
- XVI. Gospodarka komunalna. Gospodarka mieszkaniowa
- XVII. Bibliografia

Zagadnienia morskie i kolonialne mamy opracowane bardzo fragmentarycznie w 2 przedwojennych bibliografiach: *Bibliografia piśmiennictwa morsko-kolonialnego* [18] i *Nasze Sprawy Kolonialne* [90]. Obie bibliografie podają materiał piśmienniczy w układzie rzeczowym. Literaturę o emigracji tylko za okres pierwszego półrocza 1927 r. zebrał K. Zieleniewski [166]. Z zagadnień ludnościowych z czasów

przedwojennych dokładniej rozpracowano bibliografię mniejszości narodowych w Polsce. P. Grzegorzczak [55] podał bibliografię mniejszości narodowych w Polsce za okres 1929 — 1935. Jest to zestaw w układzie rzeczowym 2307 pozycji bibliograficznych autorów polskich. M. Berzyński [9] podał 466 pozycji bibliograficznych za okres 1936 r. dotyczących tego zagadnienia.

Jeśli chodzi o bibliografie omawiające dorobek naukowy odnoszący się do zagadnień osadniczych to należy zwrócić uwagę na pracę T. Laliaka [72]. T. Laliak, po podaniu przeglądu badań nad historią rozplanowania osad wiejskich w Polsce, na podstawie zebranej literatury zestawiał 516 pozycji piśmiennictwa dotyczącego tego zagadnienia w 3 działach:

A. Wydawnictwa bibliograficzne

B. Metodyka badań

C. Osadnictwo wiejskie w Polsce

W dobrze opracowanych bibliografiach etnograficznych — ludoznawczych geograf może znaleźć obszerną literaturę dotyczącą zagadnień osadniczych czy demograficznych. Dlatego też podam najważniejsze jej pozycje. F. Gawelka [48] zestawiał bibliografię ludoznawczą za okres 1800 — 1910 podając 7207 pozycji bibliograficznych, ułożonych w 16 działach rzeczowych. Do pracy dołączony jest indeks osób, autorów i rzeczy. J. St. Bystróż [36] uzupełnia bibliografię Gawelka, podając inny zakres i układ: Zestawił on 1701 pozycji bibliograficznych. Do niektórych z nich dołączone są recenzje lub adnotacje. Bibliografię ludoznawczą za okres 1925 — 1934 zestawiał w układzie alfabetycznym bez numeracji pozycji A. Bachmann [7]. Z czasów powojennych mamy bibliografię etnografii polskiej opracowaną przez I. Barową [8]. Autorka za rok 1947 podała w układzie rzeczowym 3184 pozycji bibliograficznych.

Literaturę dotyczącą górnictwa i przemysłu zestawili F. Kucharczywski [69], J. Brzostowski [32] i T. Akcentowicz [6]. Bibliografie te podają bardzo obszerny materiał rzeczowy i tylko niektóre ich działy mogą interesować geografa.

Piśmiennictwo rolnicze ma swe opracowania od 1800 roku. C. Walewski [144] podał w układzie chronologicznym 146 [122] pozycji bibliograficznych, St. Rewieński [119] w układzie rzeczowym 1366 pozycji bibliograficznych, dochodząc do roku 1890. Bibliografia powojenna rolnicza to *Bibliografia polskiego piśmiennictwa rolniczego za okres 1945 do 1953* [319]. Jest to rzeczowy układ literatury o bardzo szerokim wachlarzu, zawierający 15 479 pozycji bibliograficznych. Do bibliografii dołączone są skorowidze: osobowy, przedmiotowy, nazw geograficznych z odsyłaczami.

Z bibliografii piśmiennictwa leśnego mamy bibliografie, które wyszły po II wojnie. Do nich należy bibliografia M. Pisarskiej [101],

podająca 2202 numerowanych pozycji bibliograficznych, zestawionych w układzie rzeczowym dziesiętnym oraz wydawana corocznie *Polska Bibliografia Leśna* [109].

Jako przykład bibliografii rejestrującej literaturę rybacką wymienię prace J. Smetañskiego [126]. Jest to bibliografia, podająca w układzie chronologicznym i rzeczowym ważniejszą literaturę z tego zakresu od XVI wieku. Autor zestawił 588 numerowanych pozycji bibliograficznych.

Pierwszą próbą polskiej bibliografii statystycznej jest praca J. Zadręga [162]. Autor podaje w 17 działach rzeczowych 375 pozycji bibliograficznych za 1937 rok.

Bibliografię regionalną, tj. bibliografię dotyczącą jakiegoś obszaru, a zawierającą literaturę z różnych zagadnień tak geografii fizycznej jak i gospodarczo-społecznej, zestawiam w układzie regionalnym, mieszanym, fizjograficzno-historycznym, zasugerowanym zakresem przestrzennym zebranych bibliografii. Tak więc bibliografie regionalne ujęte są w działach: Karpaty, Śląsk, Wielkopolska, Pomorze i morze, inne regiony Polski, obszary przyległe do Polski. Bibliografie mniejszych obszarów lub miejscowości dołączono do wyżej podanych regionów.

Bibliografię obszaru Karpat zestawił H. Müldner [89], podając około 350 pozycji bibliograficznych w układzie alfabetycznym, literaturę wyłącznie polską od prac Staszica do 1875 roku. K. Polak [106] zestawił za okres 1946 — 54 bibliografię górską, dotyczącą Podhala, Sudetów, Tatr oraz gór całego świata. Autor podaje rocznie około 500 numerowanych pozycji bibliograficznych w układzie alfabetycznym; do bibliografii dołączony jest indeks hasłowo-rzeczowy z odsyłaczami.

Górny Śląsk doczekał się regionalnej bibliografii geograficznej. Opracowała ją Ł. Mazurkiewicz-Herzowa [85] za okres 1945 do 1954. Autorka w układzie rzeczowym podała 699 numerowanych pozycji bibliograficznych.

Stan bibliografii Śląska nakreślił M. Ambros [32], analizując 75 pozycji bibliograficznych, głównie niemieckich.

W latach 1935 — 1937 bieżącą bibliografię Śląska dał wydawany *Wykaz Literatury Bieżącej o Śląsku* [158]. Bibliografia ta, w osiemnastu działach rzeczowych, zestawiała całość literatury dotyczącej Śląska, między innymi zagadnień geograficznych.

Obszar Wielkopolski jako region ma najlepiej opracowaną bibliografię geograficzną. B. Świderski [139] zestawił w swej pracy 1257 pozycji bibliograficznych z geologii i geomorfologii za okres 1850 do 1854. Układ bibliografii brzmi:

1. Bibliografia
2. Opracowanie o charakterze ogólnym

3. Geologia. Okresy starsze (do trzeciorzędu włącznie)

4. Plejstocen. Geomorfologia.

Jedną z najstarszych, niepełnych bibliografii fizjograficznych tego terenu jest praca F. Chłapowskiego [39], który dla zachęcenia Polaków do opracowań naukowych podał spis i streszczenie 58 prac zestawionych według działów:

I. Flora poznańska. Spis bibliograficzny od 1840 — 1890 roku. Streszczenie

II. Fauna W. Ks. Poznańskiego. Spis bibliograficzny od 1840 — 1887.

III. Geologia. Spis bibliograficzny od 1850 — 1891. Streszczenie

Inne działy miały być opracowane później.

Przy podawaniu bibliografii wielkopolskiej należy wspomnieć o historycznej bibliografii A. Wojtkowskiego [156], gdzie są zebrane prace nie tylko historyczne, ale i gospodarczo-społeczne. Bogaty materiał bibliograficzny (18 196 pozycji) od czasów najdawniejszych po ówczesny zestawiony jest w dwa działy:

I. Osobowy (10 418 nazwisk)

II. Miejsowości i regiony.

Oba działy mają układ alfabetyczny. Z bibliografii tej wydana została osobna odbitka historii miasta Poznania [155], gdzie w 28 działach podanych jest 3481 pozycji bibliograficznych.

Polską bibliografię geograficzną dotyczącą Pomorza i morza polskiego opracowała A. Cehak [38] dla nauczycieli geografii z okazji zjazdu w Gdyni. Autorka podała 685 pozycji bibliograficznych zestawionych w następujących działach:

I. Bibliografia, przeglądy publikacji, publicystyki, prace zbiorowe

II. Geologia, morfologia

III. Oceanografia, hydrografia, meteorologia, klimatologia, geodezja

IV. Faunistyka, florystyka, ochrona przyrody

V. Antropogeografia

a) geografia gospodarcza

a1) rybactwo i rybołówstwo

b) geografia polityczna

c) miasta i uzdrowiska

c1) porty i urzędnictwa portowe

VI. Flota i szkoły morskie

VII. Etnologia, etnografia i demografia

VIII. Krajoznawstwo, przewodniki, turystyka

IX. Historia i nauki pomocnicze

X. Prehistoria, antropologia

XI. Językoznawstwo, nazwy geograficzne, słowniki

XII. Stosunki prawno-terytorialne

XIII. Mapy i atlasy

Każdy dział ma własną numerację porządkową, a pozycje bibliograficzne zestawione są w poszczególnych działach chronologicznie i alfabetycznie. Do bibliografii dołączony jest alfabetyczny spis autorów z odsyłaczami. Bibliografię tego terenu opracował także S. Zieliński [168]. Nienumerowane pozycje bibliograficzne tego opracowania zostały zestawione w 4 działach:

A. Morze

B. Pomorze. Dzieje, geografia, etnografia, przyroda, kultura i sztuka, polityka

C. Prusy Książęce

D. Literatura

Powyższe działy rozbite są na szereg poddziałów.

Bibliografie, dotyczące samego morza, opracowali: S. Wierczyński [151] i A. Zajewski [163], Gdańska zaś L. Krzywicki [68].

Z innych obszarów Polski mamy zestawioną bibliografię województwa białostockiego [11], dziejów Warszawy [65], Puszczy Białowieskiej [55] oraz Ziemi Zachodnich [28].

Z bibliografii dotyczących obszarów przyległych do Polski — dawniej należących do niej lub obecnie częściowo przyłączonych — wspomnieć należy bibliografię K. Kościńskiego [66], omawiającą literaturę Prus Zachodnich oraz *Bibliografię Zachodnio-pruską i sąsiednich okolic polskich z lat 1902 do 1903* [29]. Bibliografię ziem byłego W. Ks. Litewskiego za rok 1929 opracował S. Burhart [33], Wołyńia zaś J. Hoffman [56].

W literaturze bibliograficznej nie znajdziemy opracowanych zagadnień z dziedziny metodyki geografii. Jedyne pomocną literaturą dla nauczyciela z tego zakresu mogą być opracowania podręcznych bibliotek nauczycieli geografii. Takiego opracowania dokonała S. Niemcówna [92], która podała literaturę do 1926 roku, ujętą w 8 działach, 217 numerowanych kolejno pozycji bibliograficznych, niektórych adnotowanych. Drugim zestawieniem literatury metodycznej jest *Katalog Rzeczowy. Metodyka i dydaktyka geografii* [62], gdzie w działach:

Czasopisma geograficzne

Metodyka i dydaktyka

Wycieczki geograficzne

Podręczniki szkolne i o podręcznikach

Programy i projekty

Geograficzne wykształcenie nauczycieli

Ogólne zagadnienia geopolityczne

Znaczenie geografii

podane są zbiory Centralnej Biblioteki Nauczycielskiej w Krakowie.

Bibliografię turystyczną i krajoznawczą omawiają w swej pracy m. in. K. Hoffman [57], A. Patkowski [99], E. Nawratilówna [91], M. Orłowicz [96], T. Wilczyński [152], S. Maławski [82]. A. Nawratilówna [91] podaje polską bibliografię turystyczną za 1935 rok w 177 pozycjach bibliograficznych, zestawionych w 7 działach. A. Orłowicz [96] podaje zestaw książek, znajdujących się ówczesnie w handlu, w układzie regionalnym. Podobny charakter ma bibliografia T. Wilczyńskiego. W okresie powojennym dorobek wydawnictw krajoznawczych i turystycznych za okres 1945—1952 opracował S. Maławski [82]. Autor zestawiał materiał bibliograficzny, regionalnie i rzeczowo, bez numeracji pozycji.

Z bibliografii prac geografów polskich wymienić należy najdokładniej omówioną przez Fr. Uhorczaka [141] bibliografię E. Romera. Autor wymienia 510 prac E. Romera wydawanych w latach 1892 do 1954. Opracowane zostały także, lecz mniej dokładnie, prace L. Sawickiego [127], S. Srokowskiego [129], St. Lencewicza [130, 131], Wł. Deszczki [113], A. Gadomskiego [147]. Wł. Gumpłowicza [148], W. Ormickiego [21], St. Pawłowskiego [132], J. Smoleńskiego [22], W. Winida [149], Wł. Milaty [24], W. Nałkowskiego [153, 74].

Bibliografię piśmiennictwa kobiet polskich z zakresu geografii, krajoznawstwa oraz podróży opracowała St. Niemcówna [83], podając w układzie alfabetycznym 326 pozycji bibliograficznych od roku 1839.

Wydawanie spisów z wartości różnych czasopism ułatwia także wyszukiwanie potrzebnej literatury naukowej. Interesującym artykułem o rozwoju piśmiennictwa geograficznego od 1805 r. w pismach geograficznych i innych jest praca R. Danysz-Fleszarowej [45]. Autorka zestawiała w 20 pozycjach bibliografię czasopism geograficznych i 59 czasopism niegeograficznych, które podają materiały geograficzne i krajoznawcze. H. Arctowski [5] opracował 14 tomów „*Pamiętników Fizjograficznych*”. Spis treści pierwszych 10 tomów „*Przeglądu Geograficznego*” został opracowany w roku 1931 [135], dalsze tomy 11—25 opracował B. Winid [154]. Roczniki „*Ziemi*” opracował Wł. Łoza [80] „*Ochłonę Przyrody*” W. Kulczyński [70] i J. Zemanek-Targoszowa [164], „*Ludu*” M. Treter [140], J. Gajka i Z. Małewska [46]. W okresie powojennym dobrze zostały opracowane bibliografie czasopism rolniczych: „*Rolnictwo*”, „*Przegląd hodowlany*”, „*Nowe rolnictwo*”, „*Postępy nauk rolniczych*”, „*Rocznik Nauk Rolniczych*” [84].

Pominięte w powyższym omówieniu pozycje bibliograficzne czytelnik może znaleźć w alfabetycznym zestawieniu bibliografii.

POLSKA BIBLIOGRAFIA BIBLIOGRAFII GEOGRAFII
I NAUK POMOCNICZYCH

Zestawienie alfabetyczne

1. A. R., *Piśmiennictwo polskie w latach 1945—1948* [z zakresu meteorologii i hydrografii]. „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny”, 1948, z. 2/4, s. 158—161. *Piśmiennictwo polskie z roku 1949* [z zakresu meteorologii i hydrografii]. „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny”, 1949, z. 1/4, s. 149—153.
2. Ambros Michał, *Bibliografia Śląska — jej stan obecny i zadania na przyszłość*. „Zaranie Śląskie”. R. 17, 1946, z. 1/2, s. 41—47. Także odb. Katowice 1946. Instytut Śląski, ss. 24.
3. Arctowski Henryk, *A Bibliography of Scientific Papers on Climatic Variations*. Lwów 1938. „International Geographical Union Commission of Climatic Variations”. ss. 254 [maszynopis powielany].
4. Arctowski Henryk, *Materyały do bibliografii prac naukowych polskich zebrane przez .....* dla Komitetu Bibliograficznego Towarzystwa Królewskiego Londyńskiego. Warszawa 1897. Druk J. Sikorskiego, ss. 78.
5. Arctowski Henryk, *Materyały do bibliografii prac naukowych polskich*. Zestawienie treści 14 tomów „Pamiętnika Fizyograficznego” 1881—1896. Bruksela 1897. Międzynarodowy Instytut Bibliograficzny, ss. nlb 6, 13, nlb 3.
6. Axentowicz Tadeusz, *Bibliografia polskiego piśmiennictwa górniczego za lata 1934—1950 włącznie*. Stalinogród 1954. Ministerstwo Górnictwa. Główny Instytut Górnictwa, ss. nlb. 8, 158. Dział Dokumentacji Naukowo-Technicznej Główny Instytut Górnictwa.
7. Bachmann Alfred, *Bibliografia ludoznawcza 1925—1934*. „Lud”. T. 25—35. Także odb.
8. Barowa Irena, *Bibliografia etnografii polskiej za rok 1947*. „Lud”. T. 38: 1947 [1948], s. 483—609. Także odb. Kraków—Lublin 1949 Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, ss. 128.
9. Berzyński Maks, *Bibliografia prac z zakresu zagadnień narodowościowych w Polsce w roku 1936*. Warszawa 1938. Instytut Badań Spraw Narodowościowych, ss. 22.
10. *Bibliografia artykułów geograficznych w czasopismach naukowych za I półrocze 1954 roku*. „Przegląd Radzieckiej Literatury Geograficznej”, 1954, z. 10, ss. 52.
11. *Bibliografia druków o województwie białostockim zebranych na wystawie I Zjazdu Wojewódzkiego Polskiego T-wa Krajoznawczego w Białymstoku dnia 20. I. 1953 r.* [Białystok 1937 Druk. „Lechja”], ss. 7.
12. *Bibliografia geologiczna Polski Nr 1—27 za okres 1914—1954*. Warszawa 1922—1957. Wyd. Państwowy Instytut Geologiczny [różna paginacja].

13. *Bibliografia gospodarcza artykułów w pismach periodycznych*. R. 1. 1939, nr 1—11 [różna paginacja].
14. *Bibliografia górską*. „Wierchy”. R. 19.: 1949, s. 298—303.
15. *Bibliografia hydrologiczna za rok 1934*. Rocznik 1 „Polska”. Warszawa 1936. Międzynarodowa Rada Unii Naukowej. Międzynarodowa Unia Geodezyjno-Geofizyczna Międzynarodowa Asocjacja Hydrografii Naukowej, nlb. 2. III. 13.
Bibliografia hydrologiczna za rok 1935. Rocznik 2 „Polska”. Warszawa 1937. Międzynarodowa Rada Unii Naukowej. Międzynarodowa Unia Geodezyjno-Geofizyczna. Międzynarodowa Asocjacja Hydrografii Naukowej ss. nlb. 2, V. 27.
Bibliografia hydrograficzna za rok 1936. Rocznik 3 „Polska”. Warszawa 1937. Międzynarodowa Rada Unii Naukowej. Międzynarodowa Unia Geodezyjno-Geofizyczna. Międzynarodowa Asocjacja Hydrografii Naukowej, ss. nlb. 2. VII. 29.
Bibliografia hydrologiczna za rok 1937. Rocznik 4 „Polska”. Warszawa 1939. Międzynarodowa Rada Unii Naukowej. Międzynarodowa Unia Geodezyjno-Geofizyczna. Międzynarodowa Asocjacja Hydrografii Naukowej, ss. nlb. 2. VIII. 32.
Bibliografia hydrologiczna za rok 1938. Rocznik 5 „Polska”. Warszawa 1939. Międzynarodowa Rada Unii Naukowej. Międzynarodowa Unia Geodezyjno-Geofizyczna. Międzynarodowa Asocjacja Hydrografii Naukowej, ss. nlb. 2. VII. 31.
Bibliografia hydrologiczna 1945—1948. „Polska”. Warszawa 1954. Wydawnictwa Komunikacyjne, ss. 97.
Bibliografia hydrologiczna 1949. „Polska”. Warszawa 1952. Wydawnictwa Komunikacyjne, s. 104. Międzynarodowa Rada Unii Naukowej, Międzynarodowa Unia Geodezyjno-Geofizyczna, Międzynarodowa Asocjacja Hydrologii Naukowej, ss. 104.
16. *Bibliografia i rejestr map oraz materiałów kartograficznych z zakresu geologii Polski wiek XIX i XX*. Opracowanie zespołowe: I. Gałęcka, Z. Kaczkowska, A. Kalniet, M. Sokołowska. Warszawa 1956. Wydawnictwa Geologiczne, ss. 325. Centralny Urząd Geologii Biuro Dokumentacji Geologicznej—Instytut Geologiczny.
17. *Bibliografia Odry i Dorzecza*. „Gospodarka Wodna”. R. 8.: 1948, nr 4/5, s. 190.
18. *Bibliografia piśmiennictwa morsko-kolonialnego*. „Sprawy Morskie”. Warszawa 1937, ss. 8.
19. *Bibliografia polskiego piśmiennictwa rolniczego za lata 1945—1953*. Warszawa 1954. Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, ss. XIX, 495. Centralny Instytut Rolniczy.
20. *Bibliografia prac opublikowanych przez pracowników i dawnych współpracowników Państwowego Instytutu Meteorologicznego wydana z okazji Konferencji Dyrektorów Międzynarodowej Organizacji Meteorologicznej odbytej w Warszawie 1935*. Warszawa 1935. Państwowy Instytut Meteorologiczny, ss. 113.
21. *Bibliografia prac Wiktora Ormickiego*. „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945, s. 47—51.
22. *Bibliografia prac Jerzego Smoleńskiego*. „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945, s. 91—98.
23. *Bibliografia przewodników turystycznych po Polsce*. „Ziemia”, 1920, s. 93; 1927, s. 156—158; 1931, s. 29—31, 251; 1932, s. 95, 252.

24. *Bibliografia publikacji Władysława Milaty. Prace i przyczynki naukowe.* „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny”. R. 8; 1955, z. 3/4, s. 194—197.
25. *Bibliografia retrospektywna polskiego piśmiennictwa technicznego za lata 1945—1949.* Praca zbiorowa pod red. Heleny Handelsman. Warszawa 1954. Państwowe Wydawnictwa Techniczne, ss. 307. Centralny Instytut Dokumentacji Naukowo-Technicznej.
26. *Bibliografia „Wiadomości Służby Geograficznej” za lata 1937—1939.* „Wiadomości Służby Geograficznej”, 1948, z. 1, s. 92—107.
27. *Bibliografia wydawnictw Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego.* „Wierchy”, 1948. Rocznik Jubileuszowy 1873—1948, s. 293—343. Także odb.: Kraków 1948. Druk. W. L. Anczyc i Sp., ss. 52.
28. *Bibliografia Zachodnia.* Pod redakcją Władysława Chojnackiego. Druki nieperiodyczne z roku 1945. Poznań 1946. Instytut Zachodni, ss. 16. Dodatek do „Przeglądu Zachodniego”, 1946, nr 3.
Bibliografia Zachodnia. Pod redakcją Władysława Chojnackiego. Druki nieperiodyczne z roku 1945—1946. Poznań 1947. Instytut Zachodni, ss. 64. Dodatek do „Przeglądu Zachodniego”, 1947, nr 3, 4.
Bibliografia Zachodnia. Pod redakcją Władysława Chojnackiego. Druki nieperiodyczne wydane w Polsce w 1947 wraz z uzupełnieniem roku 1946 r. Poznań 1949. Instytut Zachodni, ss. 36. Dodatek do „Przeglądu Zachodniego” 1949, nr 3/4.
29. *Bibliografia Zachodnio-pruska i sąsiednich okolic polskich z lat 1902—1906* Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu. R. 10: 1903, s. 260—263; R. 11. 1904, s. 255—260; R. 12: 1905, s. 321—330.
30. „*Bibliografia Zawartości Czasopism*“. T. 1: 1947 [druk] 1948 — T. 9: 1955. Biblioteka Narodowa Instytut Bibliograficzny [różna paginacja].
31. Brożek Ludwik, *Franciszek Popiołek. Z okazji 70-lecia urodzin i 35 lecia pracy naukowej.* „Zaranie Śląskie. R. 14: 1938, s. 65—69, 120—136. Także odb.: Cieszyn 1938. Drukarnia „Dziedzictwo”, ss. 62.
32. Brzostowski Jan, *Bibliografia polskiego czasopiśmiennictwa gorniczo-hutniczego.* Systematyczne zestawienie artykułów zamieszczonych w „Przeglądzie Technicznym” i w „Czasopiśmie Górniczo-Hutniczym” w okresie od 1896 do 1933 roku. „Przegląd Górniczo-Hutniczy”. T. 26: 1934, nr 9/10, s. 455—493. Także odb. Sosnowiec 1934. Edmund Mirek i Ska, ss. 39.
33. Burhardt Stefan, *Bibliografia do historii ziem b. W. Ks. Litewskiego za rok 1929—1931, 1935—1936.* „Ateneum Wileńskie” R. 6: 1929, z. 3/4, s. 696—711; R. 7: 1931, z. 3/4, s. 952—967; R. 8: 1933, s. 392—409; R. 11: 1936, s. 776—798; R. 12: 1937, s. 652—675. Także odb. Wilno 1930—1933. Zakł. Graficzne „Znicz”, ss. 16, 16, 18.
34. Burhardt Stefan, Rewkowska Janina, *Bibliografja do historii ziem b. W. Ks. Litewskiego za lata 1932—1934.* „Ateneum Wileńskie”. R. 10: 1935, s. 516—556.
35. Bystron Jan Stanisław, *Socjologia. Wstęp informacyjny i bibliograficzny.* Wydanie 3 uzupełnione. Warszawa 1947. Wyd. „Książnica Polski”, ss. nlb. 8. 196 nlb. 4. Wyd. 2, Warszawa 1936. Wyd. 1, Warszawa 1931.
36. Bystron Jan Stanisław, *Bibliografja etnografji polskiej I.* Kraków 1929. Gebethner i Wolff, ss. VI, 160. Biblioteka „Ludu Słowiańskiego”. Nr 1.
37. Callier Edmund, *Spis map geograficznych w zbiorach Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego.* Sprawozdanie z Czynności Towarzystwa Przyja-

- ciół Nauk Poznańskiego z roku 1883 [druk], 1884. Dodatek, s. 1—115 [osobna numeracja].
38. Cehak Augusta, *Polska bibliografja regionalna Pomorza, M. W. Gdańska i morza polskiego 1919—1930*. „Czasopismo Geograficzne”. T. 9: 1931, z. 2, s. 125—165. Także odb.
  39. Chłapowski Franciszek, *Spis i streszczenie prac dostępnych fizyografii W. Ks. Poznańskiego*. „Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego”. T. 19: 1892, s. 547—571.
  40. Dąbrowski Zdzisław, *Bibliografia himalajska*. „Taternik”. R. 21: 1936/37, z. 5, s. 185—190.
  41. Dorawski J. K., *Bibliografia centralnego odcinka Andów Argentyńskich «Mercedario—Tupungato»*. „Taternik”. R. 19: 1935, z. 2, s. 76—77.
  42. Dzikowski Mikołaj, *Katalog atlasów biblioteki uniwersyteckiej w Wilnie ze szczególnym uwzględnieniem zbioru J. Lelewela oraz map Polski opracowany w latach 1935—1939*. Wilno 1940. Nakł. Bibl. Uniw. St. Batorego w Wilnie, ss. 667.
  43. Estreicher Karol, *Bibliografia Polska*. Cz. 1, 2, 3. T. 1—34. Kraków 1872—1951. Wyd. Towarzystwa Naukowego Krakowskiego [różna paginacja].
  44. Finkel Ludwik, *Bibliografia historii polskiej*. Część I, II, III. Warszawa 1955. Państwowe Wydawnictwa Naukowe. Przedruk fotooffsetowy z wydania 1891—1906, ss. 2150. XLVIII.
  45. Fleszarowa Regina Danysz, *Polskie czasopismo geograficzne oraz geografia w polskim czasopiśmiennictwie*. „Czasopismo Geograficzne”. T. 10: 1932, z. 1/3, s. 63—88.
  46. Gajka Józef, Malewska Zofia, *Indeks „Ludu”, t. I—XXXIX*. „Lud”. T. 40: 1952/53 [druk] 1953, ss. 1109, nlb. 3.
  47. Gawełek Franciszek, *Bibliografia ludoznawstwa litewskiego*. „Rocznik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie”. R. 5: 1914, s. 326—400. Także odb. Wilno 1914, druk Józefa Zawadzkiego, ss. 77.
  48. Gawełek Franciszek, *Bibliografia ludoznawstwa polskiego*. Kraków 1914. Polska Akademia Umiejętności ss. XLII, 328.
  49. Gessner W., *Przyczynek do bibliografii dróg komunikacji wodnej na ziemiach polskich*. „Ekonomista”. R. 18: 1918, t. 3, s. 171—217.
  50. Głodek Juliusz, *Badania czwartorzędu Polski w latach 1900—1950*. „Z badań Czwartorzędu w Polsce”. T. 2: 1952, Państwowy Instytut Geologiczny, Biuletyn 66, s. 589—673.
  51. Głodek Juliusz, Wardęska Cecylia, *Bibliografia czwartorzędu Polski w literaturze obcej*. „Z badań Czwartorzędu w Polsce.” T. 3: 1952, Państwowy Instytut Geologiczny, Biuletyn 67, s. 333—405.
  52. Gorczyński Władysław, *Wykaz prac naukowych ogłoszonych w ciągu 38 lat 1899—1935*. Warszawa 1935, s. XVIII, 32, odb. Bibliografia prac... [vide poz. nr 20].
  53. Górski Marian, *Zarys historii gleboznawstwa w Polsce (z bibliografią od roku 1919)*. „Rocznik Nauk Rolniczych i Leśnych”. T. 17: 1927, z. 3, s. 335—348.
  54. [Gryziewiczowa Maria] M. G., *Rolnictwo: Bibliografja 1928—1934*. Wykaz referatów, artykułów i innych materiałów, drukowanych w czasopiśmie „Rolnictwo” w latach 1928—1934. Warszawa 1935, ss. 46.
  55. Grzegorzczak Piotr, *Bibliografja mniejszości narodowych w Polsce za rok 1929—1935*. „Sprawy Narodowościowe”. R. 4: 1930 — R. 10: 1936. Także odb. Warszawa 1936—1937. Instytut Badań Spraw Narodowościowych.

56. Hoffman Jakób, *Bibliografja Wołynia*. „Rocznik Wołyński”. T. 2: 1931, s. 494—555. Równe 1931. Wołyński Zarząd Okręgowego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, ss. 66.
Bibliografja Wołynia. „Rocznik Wołyński”. T. 3: 1934, s. 551—640. Także odb. Równe 1933. Wołyński Zarząd Okręgowego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, ss. 82.
Bibliografja Wołynia. „Rocznik Wołyński”. T. 4: 1935, s. 257—348. Także odb. Równe 1933. Wołyński Zarząd Okręgowego Związku Polskiego Nauczycielstwa Szkół Powszechnych, ss. 82.
57. Hoffman Karol, *Krajoznawcy polscy*. (Przyczynki do bibliografii krajoznawstwa polskiego). Zeszyt 1, A do D (włącznie), Warszawa 1909, ss. 24.
58. J. R., *Polska literatura przewodnikowa 1946—1948*. „Ziemia”, 1948, nr 7/8, s. 186—188, nr 9, s. 211—212.
59. Karpiński Jan Jerzy, *Bibliografia Białowiecka*. „Chrońmy przyrodę ojczy-
stą”. R. 18: 1948, s. 149—163. Także odb. Kraków 1948. Druk. W. L. Anczyk
i Sp. ss. 15.
60. *Katalog Polskiej Literatury Matematyczno Przyrodniczej*. T. 1: 1901. — T. 21: 1945—1949. Kraków 1902—1952. Polska Akademia Umiejętności [różna paginacja].
International Catalogue of Scientific Literature, Published of the International Council by the Royal Society of London. J. Geography An 1—11: 1903—1911 [różna paginacja].
61. *Katalog pomocy naukowych*. Cz. 2. *Chemia, Biologia, Geografia i Geologia. Astronomia. Matematyka. Język polski. Język rosyjski. Historia. Prace ręczne. Pomoce użytku ogólnego. Meble i sprzęt szkolny. Meble i sprzęt dla przedszkoli*. Warszawa 1954. PZWS, ss. 280.
62. *Katalog rzeczowy. Metodyka i dydaktyka geografii*. Kraków (1931). Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego, ss. 18. Centralna Biblioteka Nauczycielska w Krakowie.
63. Kazimierski Józef, Waręcka Daniela, *Katalog planów miast w zbiorach Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie*. Prace Instytutu Urbanistyki i Architektury, 1953, z. 3. Dodatek, s. 1—51, mapy.
64. Kiełczewska Zaleska Maria, *Spis ważniejszych prac śp. Stanisława Srokowskiego dotyczących Prus Wschodnich i Ziem Odzyskanych*. „Przegląd Zachodni” 1950, z. 9/10, s. 401—402.
65. Konarski Kazimierz, Moraczewski Adam, *Dzieje Warszawy do r. 1914 w piśmiennictwie polskim ostatnich dwudziestu lat*. „Przegląd Biblioteczny”. R. 12; 1938, z. 2, s. 81—102. Także odb. Kraków 1938. Nakł. „Przegląd Biblioteczny”, ss. 24.
66. Kościński K., *Bibliografia odnosząca się do Prus Zachodnich i sąsiednich dzielnic za rok 1909, 1910, 1911*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu”. R. 18; 1911, s. 160—168.
67. Kowalska Anna, *Niektóre zagadnienia dyluwium Polski w świetle polskiej literatury za okres 1930—1948*. „Czasopismo Geograficzne”. T. 21/22; 1950/51, s. 108—216.
68. Krzywicki Ludwik, *Materiały do bibliografji Gdańska*. Z. 1 i 2. „Ekonomista”. R. 24; 1924, t. 3, s. 164—185. Także odb. Warszawa 1924. Instytut Gospodarstwa Społecznego, ss. 24, Warszawa 1925, ss. 9.
69. Kucharzewski Feliks, *Bibliografia polska techniczno-przemysłowa*. Warszawa 1892. Nakł. Redakcyj „Przeglądu Technicznego”, ss. XX, 327.

70. Kulczyńska Wanda, *Spis treści piętnastu roczników „Ochrony Przyrody 1920—1935”*. „Ochrona Przyrody”. R. 15; 1935, s. 1—44 [osobna paginacja].
71. Kutrzeba Stanisław, *Przegląd literatury z zakresu historii ustroju prawnego i gospodarczego Polski z lat 1900—1903*. „Czasopismo Prawnicze i Ekonomiczne”. R. 5; 1904, s. 183—202.
72. Lalik Tadeusz, *Przegląd badań nad historią rozplanowania osad wiejskich w Polsce*. Instytut Urbanistyki i Architektury. Seria Prac Własnych 1955, z. 11, ss. VI. 94 [maszynopis powielany].
73. Lencewicz Stanisław, *Bibliographie géographique polonaise pour l'année 1937*. „Przegląd Geograficzny”. R. 17: 1937, s. 141—160. Także odb. *Bibliographie géographique polonaise pour l'année 1938*. „Przegląd Geograficzny”. R. 18: 1938 [1939], s. 217—238. Także odb.
74. Lencewicz Stanisław, *Bibliografia prac W. Nałkowskiego*. „Myśl Współczesna”, 1951, nr 5, s. 136—143.
75. Lencewicz Stanisław, *Przegląd literatury na rok 1925*. „Przegląd Geograficzny”, t. 5: 1925, s. 156—160.
Przegląd literatury za rok 1926. „Przegląd Geograficzny” T. 6; 1926, s. 153—157.
Przegląd literatury za rok 1927. „Przegląd Geograficzny”. T. 7: 1927, z. 3/4 s. 97—101.
Przegląd literatury za rok 1928. „Przegląd Geograficzny”. T. 8. 1928, s. 231—235.
Przegląd literatury za rok 1929 i 1930. „Przegląd Geograficzny”. T. 10: 1930, s. 292—300.
Przegląd literatury za rok 1931. „Przegląd Geograficzny”. T. 11: 1931, s. 191—196.
Przegląd literatury za rok 1932. „Przegląd Geograficzny”. T. 12: 1932, s. 229—236.
Przegląd literatury za rok 1933. „Przegląd Geograficzny”. T. 13: 1933, s. 207—214.
Przegląd literatury za rok 1934. „Przegląd Geograficzny”. T. 14: 1934, s. 247—256.
Przegląd literatury za rok 1935. „Przegląd Geograficzny”. T. 15: 1935, s. 182—189.
Przegląd literatury za rok 1936. „Przegląd Geograficzny”. T. 16: 1936, s. 209—216.
76. Leszczycki Stanisław, Winid Bogodar, *Bibliografia geografii polskiej 1945—1951*. Warszawa 1956. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, ss. 219. Polska Akademia Nauk Instytut Geografii.
77. Leszczycki Stanisław, Piasecka Janina, Tuszyńska-Rękawek Halina, Winid Bogodar, *Bibliografia geografii polskiej 1952—1953*. Warszawa 1957. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, ss. 99. Polska Akademia Nauk Instytut Geografii.
78. Leszczycki Stanisław, Tuszyńska-Rękawek Halina, Winid Bogodar, *Bibliografia geografii polskiej 1954*. Warszawa 1957. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, ss. 67, nlb. 1. Polska Akademia Nauk Instytut Geografii.
79. Lewiński Jan, *Dopełnienie do spisu bibliograficznego dzieł i artykułów dotyczących geologii Królestwa Polskiego, Galicji i krajów przyległych*. „Pamiętnik Fizyograficzny”. T. 17.: 1902. Dział 2, s. 35—62.
80. Łoza Stanisław, *Zestawienie artykułów, wzmianek i ilustracji zawartych w rocznikach z lat 1910—1929 czasopisma Ziemia*. Warszawa 1930—1933. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, szp. 228.
81. Majer J., *Literatura fizyografii ziem polskich*. „Rocznik Towarzystwa Naukowego Krakowskiego Ogólnego zbioru”. T. 20: 1862, s. 49—234. Także odb. Kraków 1862, druk. Uniw., ss. 186.
82. Małowski Stanisław, *Krajoznawstwo i turystyka 1945—1852*. *Zarys biblio-*

- graficzny. Warszawa 1953. Spółdzielnia Wydawnicza „Sport i Turystyka”, ss. 136.
83. *Materiały do bibliografii piśmiennictwa kobiet polskich (do roku 1929) Nauki matematyczno-przyrodnicze i nauki stosowane pod red. Marji Loriowej*. Lwów 1934. Nakł. Oddział Lwowskiego Polskiego Stowarzyszenia Kobiet z Wyższym Wykształceniem, ss. nlb 8, 274 nlb. 1.
84. *Materiały do bibliografii piśmiennictwa rolniczego w Polsce*. Zeszyt 1. *Bibliografia zawartości miesięcznika „Przegląd Hodowlany” 1927—1954*. Opracowali W. Jossé, Z. Kosiek, M. Sztolzman, W. Unrug. Kraków 1955. Instytut Zootechniki, ss. IV, 290 XXV.
Zeszyt 2. *Bibliografia Instytutu Zootechniki 1950—1955. Spis publikacji pracowników Instytutu Zootechniki ogłoszony w okresie od dnia 1 czerwca 1950 do dnia 31 grudnia 1955 r.* Kraków 1955. Instytut Zootechniki, ss. 147.
Zeszyt 3. *Bibliografia zawartości miesięcznika „Nowe Rolnictwo” 1952—1955*. Opracowały M. Bogdanowicz i I. Skolimowska. Kraków 1956, Instytut Zootechniki, ss. 84.
Zeszyt 4. *Bibliografia zawartości dwumiesięcznika „Postępy Nauk Rolniczych” 1949—1955*. Opracowali W. Jossé, Z. Kosiek, M. Sztolzman, W. Unrug. Kraków 1956, Instytut Zootechniki, ss. 71, XI.
Zeszyt 5. *Bibliografia zawartości miesięcznika „Hodowca Drobrego Inwentarza” 1953—1955*. Opracowała K. Pietruszewska. Kraków 1955. Instytut Zootechniki, ss. 65.
Zeszyt 6. *Bibliografia zawartości czasopisma „Rocznik Nauk Rolniczych” 1903—1955*. Opracowali W. Jossé, Z. Kosiek, M. Sztolzman, W. Unrug. Kraków 1956, Instytut Zootechniki, ss. 318, XLVIII.
85. Mazurkiewicz-Herzowa Łucja, *Polska bibliografia geograficzna Górnego Śląska za okres 1945—1954*. W: „Górny Śląsk”. Kraków 1955. Polskie Towarzystwo Geograficzne, Oddział w Stalinogrodzie, s. 633—671.
86. Miklaszewski Sławomir, *Spis bibliograficzny rozpraw, dzieł i artykułów dotyczących gleboznawstwa ziem polskich*. „Pamiętnik Fizyograficzny”. T. 20: 1910. Dział 2, s. 38—46.
87. Młodziejowski Jerzy, *Bibliografia geograficzna prac naukowych Stanisława Pawłowskiego*. „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945 — s. 73—77.
88. Mrazek-Dobrowolska Maria, *Polskie skarby kartograficzne Krakowa*. „Wiadomości Geograficzne”. R. 5: 1927, s. 6, 93—100.
89. Müldner Henryk, *Bibliografia karpacka*. „Pamiętnik Towarzystwa Tarzańskiego”. T. 1: 1876, Część 2, s. 95—111.
90. *Nasze Sprawy Kolonialne*. Warszawa 1936. Okręg Stołeczny LMK, ss. 48, Bibliografia, s. 46—48.
91. Nawratilówna Elfyda, *Bibliografia turystyczna za rok 1935*. „Prace Studium Turyzmu”. T. 4. 1937, ss. 39 Odb. „Biuletyn Komisji Studiów Ligi Popierania Turystyki”. T. 1. 1937, ss. 37.
92. Niemcówna Stanisława, *Biblioteka podręczna nauczyciela geografji*. „Bibliografia Pedagogiczna”. R. 7. 1927, z. 3/4, R. 8: 1928, z. 1/3, s. 89—122.
93. Olszewicz Bolesław, *Dawne plany Warszawy*. „Szpargały”. R. 2: 1935, z. 9, s. 35—38. Także odb. Warszawa 1935, nakł. Redakcji „Szpargały”, ss. 16.
94. Olszewicz Bolesław, *Kartografia polska XV i XVI wiek (Przegląd chronologiczno-bibliograficzny)*. „Polski Przegląd Kartograficzny”.

- ny". T. 4: 1930, s. 147—168. Także odb. Lwów-Warszawa 1930. Książnica—Atlas, ss. 28.
- Kartografia polska XVII wieku* (Przegląd chronologiczno-bibliograficzny). „Polski Przegląd Kartograficzny”. T. 5: 1931 s. 109—138. Także odb. Lwów-Warszawa 1931, Książnica Atlas, ss. 36.
- Kartografia polska XVIII wieku* (Przegląd chronologiczno-bibliograficzny). „Polski Przegląd Kartograficzny”, T. 6. 1932, s. 181—208. 245—310. Także odb. Lwów—Warszawa 1932. Książnica Atlas, ss. 99.
95. Olszewicz Bolesław, *Polska kartografia wojskowa* (zarys historyczny). Warszawa 1921. Główna Księgarnia Wojskowa, ss. 199. LXXVIII, nlb 2. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy.
96. Orłowicz Mieczysław, *Literatura turystyczna Polski*. Warszawa 1937. Nakł. Ministerstwa Komunikacji i Polskiego Biura Podróży Orbis, ss. 22.
97. Ormicki Wiktor, *Samodzielne badania geograficzne na prowincji* (Zarys metodologiczny i bibliograficzny) „Rocznik Wołyński”. T. 2: 1931, s. 463—486.
98. Ormicki Wiktor, *Bibliografia geograficzna za lata 1928—1933*. Kraków 1935. Orbis, ss. 347.
- Bibliografia geograficzna za rok 1934*. Kraków 1935. Orbis, ss. 67.
- Bibliografia geograficzna za rok 1935*. Kraków 1936. Orbis, ss. 81. Dodatek Bibliograficzny do „Wiadomości Geograficznych”. R. 1929—1936.
99. Patkowski Aleksander, *Ruch regionalistyczny w Polsce. Bibliografja za lata 1922—1932*. Ndb. z książki „Ruch regionalisty'czny w Europie” Warszawa 1934, Wyd. Sekcja Regionalistyczno-Krajoznawcza Związku Nauczycielstwa Polskiego, ss. 120.
100. Pirożek Janina, *Bibliografia geologiczno-gleboznawcza Tatr 1639—1953*. Warszawa 1956. Wydawnictwa Geologiczne, ss. 170. Instytut Geologiczny Biuletyn 111.
101. Pisarska Maria, *Bibliografia polskiego piśmiennictwa leśnego za pięćlecie 1945—1949*. Warszawa 1951. Państwowe Wydawnictwa Rolnicze i Leśne, ss. 116.
102. Pisarska Maria, *Przegląd piśmiennictwa leśnego w okresie 10-lecia Polski Ludowej*. „Sylwan”. R. 98: 1954, nr 6, s. 472—482.
103. Piskorska Helena, *Zbiory kartograficzne Archiwum m. Torunia*. Toruń 1938. Zarząd Miejski, ss. XX, 138. Wyd. Archiwum m. Torunia. T. 1.
104. *Plany Przeglądowe Miast Polskich*. Seria pierwsza. Warszawa 1929, wyd. Zakładu Architektury Polskiej, ss. 33, C.
105. Pokorny Wilhelm, *Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za rok 1906*. „Kosmos”. R. 32: 1907. Dodatek, s. 1—60. Także odb.
- Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za lata 1907, 1908 i 1909*. „Kosmos”. R. 36. 1911. Dodatek s. 1—175. Także odb.
- Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za lata 1910, 1911 i 1912*. „Kosmos”. R. 36. 1911. oDdatek s. 1—175. Także odb.
106. Polak Kazimierz, *Bibliografia góriska*. „Wierchy”. R. 20: 1950/51, s. 308—313; R. 21: 1952, s. 305—318; R. 22: 1953; s. 301—316; R. 23: 1954, s. 301—318; R. 24: 1955, s. 238—252.
107. *Polska Bibliografia Analityczna „Geografia”*. R. 1, z. 1, poz. 1—168; R. 2, z. 1, 169—468. Warszawa 1956, 1957. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. 88; ss. 104, nlb 2, Polska Akademia Nauk Ośrodek Bibliografii i Dokumentacji Naukowej.

108. *Polska Bibliografia Analityczna*. „Geologia”, R. 1, z. 1, poz. 1—80; R. 2, z. 1 poz. 81—192; R. 3, z. 1, poz. 193—272; z. 2, poz. 273—405. Warszawa 1956—1957. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, ss. 40; 61 nlb 3; ss. 47; Polska Akademia Nauk Ośrodek Bibliografii i Dokumentacji Naukowej.
109. *Polska Bibliografia Leśna za lata 1934—1939, 1945—1947*. Warszawa 1949. Instytut Badawczy Leśnictwa. Biblioteka ss. nlb. 2, VI, 253, nlb. 3 [maszynopis powielony].
Polska Bibliografia Leśna za rok 1948. Warszawa 1950. Instytut Badawczy Leśnictwa. Biblioteka ss. nlb. 2. 59.
110. *Polska Zachodnia. Przewodnik po literaturze dotyczącej zagadnień Ziemi Odzyskanych oraz stosunków polsko-niemieckich*. Poznań 1947. Wyd. Zachodnie, ss. 29.
111. „Polski Przegląd Kartograficzny”. T. 1—6: 1923—1934 [recenzje map i atlasów]. Kwartalnik pod red. prof. E. Romera.
112. *Poradnik w sprawach nauczania i wychowania oraz administracji w szkołach ogólnokształcących*. [Geografia]. R. V, z. 1. Warszawa 1933. Nakł. Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, ss. 174; [IV Wskazówki bibliograficzne, s. 91—168.]
113. *Prace naukowe W. Deszczki „Przegląd Geograficzny”*. T. 19: 1939—1945, s. 13.
114. *Prasowa bibliografia Taternicza* [i Wysokogórska za lata 1930—1935]. „Taternik”. R. 16: 1932, z. 1, s. 22—24; R.17: 1933, z. 1, s. 23—24; R. 18: 1934, z. 4, s. 103—104, z. 5/6, s. 143—144; R. 19: 1935, z. 5, s. 187—188; R. 20: 1936, z. 4, s. 144.
115. *Przegląd Bibliograficzny Czasopism Gospodarczych i Społeczno-gospodarczych wychodzących na terenie Rzeczypospolitej Polskiej 1946—1949, z. 1—6*. Dodatek do *Gospodarki Planowej*.
Przegląd Bibliograficzny Wydawnictw Gospodarczych 1949, z. 7/8, 1953.
Przegląd Bibliograficzny Piśmiennictwa Ekonomicznego 1954—1957. [Pismo samodzielne].
116. *Przegląd Dokumentacyjny Hydrologii i Meteorologii*. R. 1: 1957, nr 1 i 2. Warszawa 1957. Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny, ss. nlb. 2 34; nlb 2, 52, nlb 2 i następne.
117. „Przewodnik Bibliograficzny”. Urzędowy wykaz druków wydawanych w Rzeczypospolitej Polskiej i poloników zagranicznych. Druki zarejestrowane w Bibliotece Narodowej. R. 1: 1944 do R. 13: 1957.
118. *Rastawiecki Edward, Mappografia dawnej Polski*. Warszawa 1846, druk Orgelbranda, ss. X. nlb 4, 159.
119. [Rewieński Stanisław], *Bibliografia rolniczo-technologiczna od r. 1800 aż do naszych czasów*. Encyklopedia Rolnicza. T. 1: 1899, s. 339—450.
120. *Rocznik Bibliograficzny Polskich Wydawnictw Ekonomicznych*. T. 1: za lata 1945—1946. Warszawa 1948. Wyd. „Gospodarki Planowej”, ss. 196.
121. *Romer Eugeniusz, Próba statystyki literatury fizyograficznej ziem polskich za lata 1891—1903*. „Kosmos”. R. 33: 1908, s. 77—83.
122. *Romer Eugeniusz, Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za lata 1891—1895*. „Kosmos”. R. 22: 1898, s. 340—352, 587—661. Także odb. Lwów 1898. Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika, ss. nbl 2, 127.
Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za rok 1896. „Kosmos”. R. 23: 1899, s. 560—624. Także odb.
Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za rok 1897. „Kosmos”. R. 25: 1900, s. 108—173.

- Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za rok 1898.* „Kosmos”. R. 26: 1901, s. 148—170, 257—303.
- Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za lata 1899 i 1900.* „Kosmos”. R. 27: 1902, s. 187—226, 302—334, 409—507.
- Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za lata 1901 i 1902.* „Kosmos”. R. 30: 1905, s. 19—106.
- Spis prac odnoszących się do fizyografii ziem polskich za lata 1903, 1904 i 1905.* „Kosmos”. R. 31: 1906. Dodatek, s. 1—166.
123. Sawicki Ludomir, *Spis map Archiwum Wojennego w Wiedniu, odnoszących się do Ziemi Polskich*. Warszawa 1921. Główna Księgarnia Wojskowa, ss. XIX, nlb 3, 241, III. Przyczynki do bibliografii kartograficznej ziem polskich I.
124. Siedlecki Stanisław, *Wykaz ważniejszych publikacji, dotyczących polskich wypraw do krajów polarnych. W: Przejście z południa na północ przez Zachodni Spitsbergen.* „Wierchy”. R. 16: 1938. Także odb. Kraków 1938, druk W. Z. Anczyc i Ska, ss. 23.
125. Siemiradzki Józef, Dunikowski Emil, *Spis bibliograficzny dzieł i artykułów dotyczących geologii Królestwa Polskiego, Galicji i krajów przyległych.* „Pamiętnik Fizyograficzny”. T. 11: 1891. Dział 2, s. 109—135.
126. Smetański Jan, *Zarys polskiej bibliografii rybackiej*. Lwów 1935. Nakł. Lwowskiej Izby Rolniczej, ss. 24.
127. Smoleński Jerzy, *Ludomir Sawicki, Bibliografia.* „Przegląd Geograficzny”. T. 9: 1929, ss. XVII—XXIII.
128. Sokółowska Maria, *Bibliografia kartografii geologicznej Polski*. Warszawa 1953. Wydawnictwa Geologiczne, ss. 30, tabl. 3.
129. *Spis książek, rozpraw naukowych i artykułów Stanisława Srokowskiego*. Warszawa-1932 «Druk. Matematyczna», ss. 12.
130. *Spis prac naukowych i artykułów Stanisława Lencewicza 1911—1931*. Warszawa 1932. Druk Orbis Kraków, ss. 13.
131. *Spis prac naukowych i artykułów Stanisława Lencewicza.* „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945 s. 37—44.
132. [Spis prac Stanisława Pawłowskiego] *Rocznik PAU 1935/36, s. XXIX—XXXII.* Także W: Uniwersytet Poznański w pierwszych latach istnienia Księga Pamiątkowa. Poznań 1924, s. 436—441.
133. *Spis publikacji Wł. Massalskiego* „Przegląd Geograficzny”. T. 10: 1930, z. 1/2, s. 138—141.
134. *Spis prac Jerzego Smoleńskiego.* *Rocznik PAU 1934/35, s. XXX—XXXII.*
135. *Spis rzeczy zawartych w pierwszych dziesięciu tomach „Przeglądu Geograficznego”.* Warszawa 1931. Polskie Towarzystwo Geograficzne, ss 27.
136. Strzemski Michał, *Bibliografia gleboznawstwa polskiego, cz. I—IV.* Puławy 1949, ss. 194, XIV [maszynopis powielony].
137. Strzemski Michał, *Bibliografia gleboznawstwa polskiego.* „Rocznik Nauk Rolniczych”. T. 70: 1954, Seria D. Monografie, ss. 86.
138. Strzemski Michał, *Bibliografia Świętokrzyska (geologiczno-gleboznawcza)* Puławy 1950, ss. 92 [maszynopis powielany].
129. Świdorski Bolesław, *Bibliografia geografii fizycznej Wielkopolski. Badaania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią.* T. 3: 1956, s. 183—279.
140. Treter Mieczysław, *Przegląd treści dziesięciu roczników cza-*

- sopisma etnograficznego pt. „Lud” 1895—1904. Lwów 1906. Nakł. Tow. Ludoznawczego, ss. 89. Dodatek do „Lud”. T. 12: 1906.
141. Uhorczak Franciszek, *Bibliografia prac E. Romera* [za lata 1892—1934]. W: Zbiór prac poświęconych przez Towarzystwo Geograficzne we Lwowie Eugeniuszowi Romerowi w 40-lecie Jego twórczości naukowej. Lwów 1934, ss. XXXII. Także odb.
Bibliografia prac prof. E. Romera [za lata 1892—1954]. „Czasopismo Geograficzne”. T. 26: 1955, z. 1/2, s. 5—31.
  142. Urzędowy wykaz druków wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i druków polskich lub Polski dotyczących wydawanych zagranicą. R. 1: 1928; R. 12: 1939.
  143. W. P. *Bibliografja pism Mieczysława Swierza*. „Taternik”. R. 16: 1936, z. 5/6, s. 150—154.
  144. Walewski C[yprian], *Bibliografia rolniczo-technologiczna polska, po rok 1800*. „Encyklopedia Rolnictwa i Wiadomości Związek z Niem Mających” A-C. T. I. 1873, s. 124—135.
  145. Walewski Cyprian, Giysztor J. R., *Bibliografia rolniczo-technologiczna polska po rok 1800*. „Encyklopedia Rolnicza”. T. I: 1890, s. 328—339.
  146. Wardęska Cecylia, *Bibliografia polskich prac z zakresu badań czwartorzędu 1900—1950*. Z badań Czwartorzędu w Polsce. T. 2: 1952. Państwowy Instytut Geologiczny. Biuletyn 66, s. 675—754.
  147. *Ważniejsze prace A. Gadowskiego*. „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945, s. 15.
  148. *Ważniejsze publikacje Władysława Gumplewicza*. „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945, s. 18.
  149. *Ważniejsze prace naukowe Walentego Winida*. „Przegląd Geograficzny”. T. 19: 1939/1945, s. 109.
  150. Wąsowicz D. M., *Polska bibliografja przyrodnicza za rok 1879*. „Kosmos”. R. 5: 1880, s. 113—120, 163—168.
  151. Wierczyński Stefan, *Polska bibliografia morska*. Warszawa 1930, ss. 27, odb. z; „Kroniki o polskim morzu”.
  152. Wilczyński Tadeusz, *Krajoznawstwo-turystyka* (Materiał bibliograficzny opracował...) Kraków 1938. Koło Krakowskie Związku Księgarzy Polskich, ss. 88. W Świecie Książek Katalogi księgarskie I.
  153. Winid Bogodar, *Bibliografia prac i artykułów Wacława Natkowskiego*. „Geografia w Szkole”. R. 4: 1951, nr 3, s. 134—137.
  154. Winid Bogodar, *Spis rzeczy zawartych w tomach XI—XXV „Przeglądu Geograficznego”* [1931—1953]. „Przegląd Geograficzny”. T. 26: 1954, z. 3, s. 212—244. Także odb.
  155. Wojtkowski Andrzej, *Bibliografia historii miasta Poznania*. Poznań 1938, ss. 138. Odb. z. t. 2 „Bibliografia historii Wielkopolski”.
  156. Wojtkowski Andrzej, *Bibliografia historii Wielkopolski*. T. 1 i 2. Poznań 1938. Nakł. Prenumeratorów druk. „Ostoja”, ss. XXIV. 484! ss. 176.
  157. Wrzosek Antoni, *Geografia w pracy Instytutu Śląskiego*. Instytut Śląski, 1947. Komunikat nr 34, Seria V, ss. nbl. 4.
  158. *Wykaz Literatury Bieżącej o Śląsku*. Red. Jacek Koraszewski. R. 1—3 za 1935—1937. Katowice 1936—1938. Wyd. Instytutu Śląskiego, ss. 90, 74, 131.
  159. *Wykaz prac z działu nauk matematyczno-przyrodniczych wykonanych w Polsce w okresie okupacji niemieckiej w latach 1939—1945*. Kraków 1947. Polska Akademia Umiejętności, ss. 289.

160. *Wyprawy alpejskie S.T.P.T.T. „Taternik”*. R. 15: 1931, z. 5/6, s. 150—152; R. 16: 1932, z. 4, s. 104; R. 17: 1933, z. 5/6, s. 131—132.
161. *Z bibliografii krajoznawczej. „Ziemia”* 1912, nr 26, s. 432, nr 33 s. 543, nr 38, s. 624, nr 40, s. 655, nr 45, s. 736, nr 47, s. 767—768.
162. *Zadrag Jan, Polska bibliografia statystyczna. Rok 1937. „Przegląd Statystyczny”*. T. 1: 1938, nr 3/4, s. 364—390. Także odb. Warszawa 1938.
163. *Zajewska A., Bibliografia morska za pierwszy kwartał 1948. „Gospodarka Morska”* 1948, wkładka do nr 2, ss. 11.
Bibliografia morska za drugi i trzeci kwartał 1948 r. „Gospodarka Morska” 1948, wkładka do nr 3, ss. 15.
164. *Zemanek-Targoszowa Jadwiga, Bibliografia „Ochrony Przyrody” w Polsce za lata 1948—1952. „Ochrona Przyrody”*. R. 22: 1954, s. 217—254.
165. *Zglinicka Anna, Niektóre zagadnienia dyluwium niżowego w Polsce w świetle najnowszej literatury. „Czasopismo Geograficzne”*. T. 9: 1931, z. 1, s. 1—47. Także odb. Lwów 1931, ss. 47.
166. *Zieleniewski K., Bibliografia artykułów o emigracji w czasopiśmiennictwie krajowym z okresu pierwszego półrocza 1927 roku. „Kwartalnik Naukowy Instytutu Emigracyjnego”*. Także odb. Warszawa 1927. Nakł. Naukowy Instytut Emigracyjny, ss. 16.
167. *Zieliński Józef, Materiały do bibliografii historii miasta Stanisławowa. Stanisławów 1939. Nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Stanisławowie*, ss. 46.
168. *Zieliński Stanisław, Polska bibliografia morza i Pomorza (skróty). Warszawa 1935. Wyd. Liga Morska i Kolonialna*, ss. 162.
169. *Zuber Rudolf, Geologia pokładów naftowych w Karpatach Galicyjskich. I Część ogólna. Zeszyt 1. Bibliografia geologii utworów karpaccich. Lwów 1899. Nakł. autora*, ss. 104.
170. *Zuber Rudolf, Siczynski Walery, Spis rzeczy zawartych w tomach 1—20 czasopisma Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika. „Kosmos” (1876—1895) z polecenia Zarządu Towarzystwa opracowali... Lwów 1899. Towarzystwo Przyrodnicze im. Kopernika*, ss. IV, nrb. 2, 208.
171. *Zych Stanisław, Przegląd literatury z zakresu klimatologii miast. „Przegląd Meteorologiczny i Hydrologiczny” 1950/51 [druk 1951]*, s. 227—230.